Методичні рекомендації з географії щодо оцінювання результатів навчання з географії у 6–9 класах відповідно до Наказу МОН № 722 та критерії та види оцінювання на 2026/2027 н.р.

Наказ МОН № 722 (від 04.05.2026) затверджує нову систему оцінювання для 1–12 класів, запроваджуючи 4 обов'язкові види оцінювання. Критерії визначають поетапний перехід: **для 1–9 класів — з 2026/2027** навчального року, а до 2028/2029 року запрацюють для всіх 1–12 класів. Головний фокус — оцінювання конкретних результатів, а не загального рівня знань. [1, 2, 3]

5 наскрізних інтегрованих показників за Наказом № 722

1. Когнітивні процеси: Показник оцінює глибину розуміння теорії та здатність учня обробляти інформацію , якість мислення учня. Сюди входить здатність сприймати, запам'ятовувати, аналізувати інформацію, розпізнавати об'єкти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та критично мислит, здатність аналізувати, синтезувати, критично мислити та застосовувати знання на практиці. [1]
Географія: Уміння виявляти закономірності розвитку геосфер, порівнювати кліматичні чи економічні зони, читати та декодувати картографічні джерела інформації. **2. Навчальна / практична діяльність:** Показник визначає якість виконання реальних, практично-орієнтованих дій учня.Визначають вміння застосовувати знання на практиці. Це виконання лабораторних і практичних робіт, заповнення контурних карт, проведення дослідів, розв'язання життєвих (практико-орієнтованих) завдань. [1] **Географія:** Робота з контурними картами, розрахунок географічних координат, вимірювання масштабів, аналіз статистичних таблиць чи діаграм.
3. **Рівень самостійності:** Оцінюється здатність учня виконувати завдання без сторонньої допомоги та адаптуватися до змін умов.Фіксують ступінь автономності дитини під час навчання. Вчитель оцінює, чи виконує учень завдання лише за зразком / з допомогою, чи працює повністю самостійно, чи здатний творчо підійти до вирішення нової проблеми. **Географія:** Автономний пошук інформації в додаткових картографічних чи геоінформаційних системах (ГІС), написання краєзнавчих есе без шаблону.
4. Комунікація та взаємодія (соціальні навички) Показник фокусується на презентації результатів та вмінні працювати в колективі.**Географія:** Презентація туристичних маршрутів чи екологічних звітів, ведення дискусії щодо глобальних проблем людства (демографія, ресурси).
5. Частота прояву відповідних умінь (системність) Оцінюється стабільність результатів протягом навчального року. **Для всіх предметів:** Вчитель аналізує, чи учень демонструє високу якість мислення, практичні навички та самостійність постійно від уроку до уроку, чи лише ситуативно (під час виконання окремих тестів чи за умови прямої мотивації). На основі стабільності прояву вищезазначених 4 навичок і виводиться підсумковий інтегрований бал у журнал.

4 види оцінювання:

- *Формувальне* (протягом навчання для підтримки учня)
- *Поточне* (фіксація прогресу)
- *Підсумкове* (за семестр, рік, ДПА)
- *Початкове* (діагностичне — на старті вивчення теми чи року) [1, 2]

- **Конфіденційність оцінок:** Оцінка стає особистим результатом учня і не використовується для порівняння між дітьми. Оцінювання має мотивувати та вказувати на сфери для покращення. [1]
- **Шкала:** Оцінювання може бути як бальним (1–12), так і рівневим (Початковий, Середній, Достатній, Високий), залежно від класу та вимог стандарту. [1, 2]

Документ спрямований на перехід до підходів Нової української школи (НУШ), де замість механічного завчання цінується самоаналіз, вміння пояснити тему своїми словами та здатність бачити й виправляти власні помилки. [1]

Географія (Природнича освітня галузь)

У межах вимог НУШ та наказу № 722 оцінювання географічних знань фокусується на вміннях аналізувати та досліджувати навколишній світ: [1, 2]

Критерії оцінювання груп результатів:

- *Робота з інформацією:* Правильність використання картографічних джерел, аналіз діаграм, географічної та статистичної термінології.

- *Проведення досліджень:* Уміння самостійно вести спостереження за природними та суспільними явищами, фіксувати, оформлювати й аналізувати результати.
- *Критичне мислення:* Здатність розкривати причинно-наслідкові географічні взаємозв'язки та пропонувати розв'язання проблем у типових чи життєвих ситуаціях.

• Єдина шкала співвідношення рівнів і балів для 5–12 класів

Рівень досягнень	Бали	Загальна характеристика результату за наказом № 722
Початковий	1 – 3	Учень відтворює лише фрагменти матеріалу з допомогою вчителя.
Середній	4 – 6	Виконує завдання за зразком, розуміє базові поняття та терміни.
Достатній	7 – 9	Самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, логічно висловлює думку.
Високий	10 – 12	Творчо використовує джерела інформації, аргументує висновки у нестандартних умовах.

Конкретні критерії для предмета **ГЕОГРАФІЯ (6–9 КЛАСИ)**

Показник 1. Когнітивні процеси

- **Початковий (1–3 бали):** Розпізнає поодинокі географічні об'єкти на карті або терміни виключно з допомогою вчителя.
- **Середній (4–6 балів):** Відтворює базову теорію за підручником, дає визначення понять (атмосфера, масштаб) без аналізу взаємозв'язків.
- **Достатній (7–9 балів):** Самостійно порівнює компоненти природи, встановлює причинно-наслідкові зв'язки (наприклад, залежність клімату від рельєфу).
- **Високий (10–12 балів):** Критично аналізує суперечливу географічну інформацію [1], прогнозує зміни геосистем, висуває власні гіпотези.

Показник 2. Навчальна / практична діяльність

- **Початковий (1–3 бали):** Копіює елементи карт чи графіків лише за зразком та під прямим керівництвом учителя.
- **Середній (4–6 балів):** Знаходить об'єкти на карті за координатами, заповнює контурну карту за готовим шаблоном.
- **Достатній (7–9 балів):** Самостійно виконує практичні роботи: обчислює масштаби, аналізує діаграми та кліматограми.
- **Високий (10–12 балів):** Інтегрує цифрові інструменти (ГІС, Google Earth), розробляє комплексні картографічні та статистичні моделі.

Показник 3. Рівень самостійності

- **Початковий (1–3 бали):** Повністю залежить від покрокових вказівок та постійної підтримки педагога.
- **Середній (4–6 балів):** Виконує завдання самостійно лише у типових ситуаціях за аналогічним раніше вивченим зразком.
- **Достатній (7–9 балів):** Автономно шукає інформацію в підручнику та додаткових атласах, адаптується до незначних змін умов завдання.
- **Високий (10–12 балів):** Повністю автономно планує та реалізує краєзнавчі чи дослідницькі проєкти від етапу мети до висновків.

Показник 4. Комунікація та взаємодія

- **Початковий (1–3 бали):** Відповідає односкладно ("так/ні") або зачитує короткі готові фрази з місця.
- **Середній (4–6 балів):** Переказує параграф, бере пасивну участь у груповій роботі без виявлення власної ініціативи.
- **Достатній (7–9 балів):** Логічно та зв'язно презентує географічні звіти, аргументовано бере участь у фронтальних дискусіях.
- **Високий (10–12 балів):** Моделює та координує роботу в команді під час захисту мініпроєктів, веде дискусію на глобальні теми.

Показник 5. Частота прояву відповідних умінь

- **Початковий (1–3 бали):** Вміння виявляються епізодично, випадково, у найпростіших діях.
- **Середній (4–6 балів):** Навички стабільні лише під час роботи з простим репродуктивним матеріалом.
- **Достатній (7–9 балів):** Демонструє зазначений рівень системно протягом більшої частини тем навчального семестру.
- **Високий (10–12 балів):** Навички виявляються автоматично, постійно та надійно в усіх видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРЕДМЕТНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ: ГЕОГРАФІЯ (6–9 КЛАСИ)

ЗАТВЕРДЖЕНО: Наказ МОН України від 04.05.2026 р. № 722.
Етапи впровадження: 1–9 класи — з 2026/2027 н.р., 1–10 класи — з 2027/2028 н.р., 1–12 класи — з 2028/2029 н.р.. [1]

Ключові принципи: Конфіденційність оцінок (інформація доступна лише вчителю, учню та батькам), спрямованість на самоаналіз та мотивацію. Оцінюються **5 наскрізних інтегрованих показників** замість механічного відтворення інформації. [1, 2, 3]

Рівень досягнень	Бали	1. Когнітивні процеси	2. Навчальна / практична діяльність	3. Рівень самостійності	4. Комунікація та взаємодія (соціальні навички)	5. Частота прояву відповідних умінь (системність)
Початковий	**1–3**	З допомогою вчителя розпізнає поодинокі географічні об'єкти на карті або прості терміни.	Копіює елементи карт чи графіків лише за зразком та під прямим керівництвом.	Повністю залежить від покрокових вказівок; зупиняє роботу без нагляду.	Відповідає односкладно ("так/ні") або зачитує короткі готові фрази з підручника.	Прояви навичок мають випадковий, короткочасний та епізодичний характер.
Середній	**4–6**	Відтворює базову теорію, дає визначення понять без аналізу взаємозв'язків.	Знаходить об'єкти на карті за координатами, заповнює контурну карту за готовим шаблоном.	Виконує завдання самостійно лише у типових ситуаціях за раніше вивченим зразком.	Переказує параграф, бере пасивну участь у груповій роботі без власної ініціативи.	Навички стабільні лише під час роботи з простим репродуктивним матеріалом.
Достатній	**7–9**	Самостійно порівнює компоненти природи, встановлює причинно-наслідкові зв'язки (наприклад, рельєф/клімат).	Самостійно виконує практичні роботи: обчислює масштаби, аналізує діаграми й кліматограми.	Автономно шукає інформацію в підручнику та додаткових атласах, адаптується до змін.	Логічно презентує географічні звіти, аргументовано бере участь у дискусіях.	Демонструє зазначений рівень системно протягом більшої частини семестру.
Високий	**10–12**	Критично аналізує суперечливі дані, прогнозує зміни геосистем, висуває власні гіпотези.	Інтегрує цифрові інструменти (ГІС, Google Earth), розробляє комплексні моделі.	Повністю автономно планує та реалізує краєзнавчі чи дослідницькі проєкти.	Моделює та координує роботу в команді під час захисту проєктів, веде дискусії.	Навички виявляються автоматично, постійно та надійно в усіх видах дія

Уніфікований список використаних нормативних джерел:

1. Портал Верховної Ради України — Офіційний текст Наказу МОН № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів».
2. Ресурс «Знанайшов» / НУШ — Оглядова інструктивно-методична довідка: «Що вже відомо про 2026/2027 навчальний рік: головні документи та зміни».
3. **Освітня платформа «Освіта.UA»** — Нормативні роз'яснення: «Школи отримали нові загальні критерії оцінювання учнів».